УДК 65.011.56

Ю.А. Колесник, *магістр*
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

МІСЦЕ ТА РОЛЬ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СТАЛОМУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Статтю присвячено питанню стратегічного управління розвитком підприємства. Проведено аналіз досліджень, якими займалися видатні вчені в галузі стратегічного управління. Сформульовано загальні принципи, на основі яких будується підприємницька діяльність.

Ключові слова: *соціально-економічна система, підсистема підприємства, стратегічне управління фірмою.*

Ю.А. Колесник, *магистр*
Национальная академия руководящих кадров культуры и искусств

МЕСТО И РОЛЬ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ В ПОСТОЯННОМ РАЗВИТИИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Статья посвящена вопросу стратегического управления развитием предприятия. Проведен анализ исследований, которыми занимались выдающиеся ученые в области стратегического управления. Сформулированы общие принципы, на основе которых строится предпринимательская деятельность.

Ключевые слова: *социально-экономическая система, подсистема предприятия, стратегическое управление фирмой.*

PLACE AND ROLE IN CONTROL STRATEHYCHESKOHO AlWAYS ENTERPRISE DEVELOPMENT

The article is devoted to the question of the strategic management of the development of enterprise. It was conducted the analysis of research, which famous scientists were engaged in industry of strategic management. It was formulated a general principles, on the basis of which were built entrepreneurial activity.

Keywords: *socio-economic system, strategy management firm.*

В умовах перехідного періоду й економічної кризи в Україні, головною метою більшості підприємств є адаптація до умов підвищеної динамічності зовнішнього та внутрішнього середовища. Підприємствам необхідна відповідна стратегія розвитку, яка стала б основою прийняття ефективних управлінських рішень. Стратегічний характер вибору мети функціонування вітчизняних підприємств набуває пріоритетного значення для вищого управлінського персоналу. Оскільки кожне підприємство унікальне за своїм існуванням, процес розробки та реалізації стратегії для кожного з них індивідуальний і залежить не лише від зовнішнього та внутрішнього середовища, а й від їхньої взаємодії.

Науковий внесок у проблематику розвитку підприємств внесли видатні економісти О. Ареф`єва, І. Бланк [1], П. Бубенко, В. Горбунов, С. Дугіна, В. Ковальов, А. Павленко, Н. Чухрай, З.Є. Шершньова й С.В. Оборська [5] та ін.

Напрацювання, які були зроблені дослідниками та практиками, дають підстави

стверджувати, що набуті знання з цих питань поступово впроваджуються в практику управління, але низька ефективність їхнього використання не забезпечує бажаних результатів. Цьому є кілька причин, але один із факторів негативу – нерозробленість методів оцінки потенціалу та головних складових механізму управління розвитком, а також відсутність системи принципів, на основі яких будується підприємницька діяльність.

Метою статті є визначення ролі та місця стратегічного управління у сталому розвитку підприємства, а також загальних принципів побудови стратегічної діяльності.

Практичне розв'язання проблем, пов'язаних з необхідністю забезпечення існування підприємства не тільки сьогодні, але й у перспективі, залежить від ступеня освоєння методології та методів стратегічного управління.

Стратегічне управління – це концепція виживання в певних умовах. Воно дає більш чи менш конкретне уявлення про те, якою повинна бути організація в майбутньому: в якому оточенні їй необхідно буде працювати, яку позицію займати на ринку, які конкурентні переваги мати, які зміни слід здійснити в організації.

Таким чином, управлінська робота з визначення та впровадження в життя стратегії передусім є правилом, ніж винятком. Стратегічне управління – основа управління, і діяльність зі створення та здійснення стратегії фактично рано чи пізно зачіпає будь-яку управлінську роботу на кожному підприємстві [1]. З огляду на це, можна сформулювати загальні принципи, на основі яких має будуватися стратегічна діяльність підприємств:

1) кожне підприємство є відкритою соціально-економічною системою, що змінюється, розвивається та реструктурується в динамічному, часто ворожому середовищі;

2) новостворені підприємства мають високий рівень гнучкості та реактивності, що дає змогу деяким із них забезпечити виживання; далі вони стають більш стабільними: це означає, що для змін та розвитку треба розробляти спеціальні заходи, які набирають вигляду більш чи менш обґрунтованих стратегій, що враховують як зовнішні (ринкові), так і внутрішні (виробничі) фактори;

3) послідовний розвиток підприємства чи організації пов'язаний із формулюванням ясних, простих і досяжних цілей, які знаходять втілення у системі техніко-економічних, кількісних та якісних показників, а також у системі стратегії їхнього досягнення;

4) механізм функціонування підприємства має містити стратегічні підсистеми, спрямовані на складання, аналіз і перегляд балансу зовнішніх і внутрішніх факторів, формування цілей і стратегій розвитку, які передбачають розробку та корегування заходів щодо формування середовища та пристосування до нього підприємства; досвід показує, що більшість підприємств, які орієнтовані лише на внутрішні проблеми, зазнають краху;

5) забезпечення динамічності змін через прискорення практичних дій щодо реалізації стратегічних планів на основі відповідної системи регулювання, контролю й аналізу;

6) створення виробничого потенціалу та системи зовнішніх зв'язків, що є сприятливими до змін і дають змогу досягти майбутніх цілей.

Виходячи з цих принципів, можна стверджувати, що доцільність формулювання стратегії на підприємстві полягає в тому, що стратегія відображає систему цінностей, погляди вищого керівництва організації, його бачення майбутнього, яке допомагає зорієнтувати персонал у потрібному напрямі; сформована стратегія є інструментом координації, який забезпечує узгодження цілей, а у випадку виникнення конфліктів чи протиріч сприяє досягненню компромісів, допомагає здійснювати діагностику діяльності організації, визначаючи причини відхилень між цілями та результатами; наявність сформованої стратегії підвищує готовність організації реагувати на непередбачені зміни, демонструє зв'язок між функціями посадових осіб, сприяє ґрунтовному управлінню.

Розроблена стратегія розвитку загального управління стосується таких напрямів: розвиток і перебудова загальної структури управління підприємством, окремими виробництвами, цехами та іншими ланками; удосконалення системи роботи з керівними кадрами.

Вихідними даними для розробки стратегії загального управління були:

загальні цілі, стратегії та критерії розвитку підприємства, конкретизовані для кожної з підсистем управління; аналітичні матеріали для дослідження системи управління організаційного діагнозу, техніко-економічні розрахунки щодо різних напрямів і можливостей розвитку організаційної системи; законодавчі документи, норми та нормативи для побудови системи управління підприємств різного типу.

Стратегічне управління дозволяє досягти таких основних результатів:

1) створення системного потенціалу для досягнення цілей організації, який складається з фінансових, сировинних і людських ресурсів, що входять в організацію, виробленої продукції (послуг), що запитуються ринком, сформованого позитивного іміджу організації;

2) структури організації та її внутрішніх змін, що забезпечують чутливість до змін зовнішнього середовища та відповідну адаптацію [2].

Автор провів дослідження щодо поглядів різних науковців на завдання та процес стратегічного управління та зробив узагальнення.

Зокрема А. Томпсон і Д. Стрікленд розглядали п'ять взаємозалежних завдань, що становлять основу створення та реалізації стратегії фірми [4]:

1) визначення сфери діяльності та формування стратегічних установок;
2) постановка стратегічних цілей і завдань для їхнього досягнення;
3) формулювання стратегії для досягнення накреслених цілей і результатів діяльності виробництва;
4) реалізація стратегічного плану;
5) оцінка результатів діяльності і зміна стратегічного плану.

М. Мескон та ін. вважають, що процес стратегічного управління має складатися з семи етапів [3]:

1) вибору місії фірми;
2) формулювання цілей фірми;
3) управлінського обстеження внутрішніх сильних і слабких сторін;
4) вибору стратегії;
5) реалізації стратегії;
6) управління та планування, реалізації й контролю реалізації стратегічного плану;
7) оцінки стратегії.

Що ж стосується вітчизняних авторів, то зокрема З. Шершньова і С. Оборська зробили значний внесок у побудову обґрунтованої послідовності дій при формуванні системи стратегічного менеджменту [5]. Запропонована ними концептуальна схема стратегічного управління підприємством відрізняється від раніше запропонованих моделей розширеним, коректним і чітким описом складових кожного етапу. Серед останніх виділяють такі:

1) концепція;
2) діагноз(сильних і слабких сторін підприємства);
3) формування цілей підприємства;
4) вибір стратегії;
5) розробка системи планів, проектів і програм розвитку підприємства;
6) стратегічний контроль.

Порівнюючи підходи зазначених та інших дослідників до визначення змістовної сторони стратегічного управління, можна констатувати, що складність і динамічна природа підприємств ускладнюють розробку однієї специфічної моделі процесу стратегічного управління. Для кожного окремого підприємства повинна бути створена індивідуальна модель, яка спиратимуться на специфіку підприємства і саме на особливості цього підприємства.

Отже, досліджуючи стратегічне управління розвитком підприємства, ми дійшли висновку, що воно спрямоване на створення конкурентних переваг фірми й утвердження ефективної стратегічної позиції, що забезпечить майбутню життєздатність підприємства в мінливих умовах. Вибір стратегії в стратегічному управлінні пов'язаний зі станом

ключових факторів, до яких відносяться сильні сторони галузі та підприємства, мета, місія, інтереси вищого керівництва, кваліфікація працівників. Динамічний процес стратегічного управління підприємства є тією парасолькою, під якою підприємство може впевнено рухатися до поставленої мети, незважаючи на несприятливий вплив навколишнього середовища.

Використані джерела

1. Бланк И.А. Финансовая стратегия предприятия / И.А. Бланк . – К. : Ника-центр, Эльга, 2010. – 720 с.
2. Василенко В.А. Стратегічне управління / В.А. Василенко, Т. Ткаченко. – К. : ЦУЛ, 2009. – 396 с.
3. Мескон М.Х. Основы менеджмента / М.Х. Мескон. – М. : Дело, 2008. – 672 с.
4. Томпсон А.А. Стратегический менеджмент. Концепции и ситуации для анализа / А.А. Томпсон, А. Дж. Стрикленд. – М. : Вильямс, 2010. – 298 с.
5. Шершньова З.Є. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. / З.Є. Шершньова, С.В. Оборська. – К. : КНЕУ, 2010. – 196 с.